

Taleh Kazimov: Dayanıqlılığın gücləndirilməsi

Global Finance: Azərbaycanın pul siyasəti çərçivəsi günümüzün global risklərinə qarşı nə dərəcədə dayanıqlıdır?

Taleh Kazimov: Azərbaycan açıq və kiçik iqtisadiyyata malik ölkədir. 2025-ci ildə xarici ticarət dövriyyəsinin ÜDM-ə nisbəti 79,8% təşkil edib. Enerji qiymətləri iqtisadiyyata istiqaməti fərqli olan üç kanal vasitəsilə təsir edir. Birincisi, neftin qiymətinin 10 ABŞ dolları artması birbaşa olaraq cari hesabın profisitinin təxminən 1,2 milyard ABŞ dolları, qazın hər min kubmetrinin qiymətinin 50 ABŞ dolları artması isə təxminən 900 milyon ABŞ dolları məbləğində artmasına səbəb olur.

İkinci kanal əks istiqamətdə təsir göstərir. Azərbaycanın qeyri-neft idxalının təxminən 80%-i enerji idxal edən ölkələrin payına düşür. Bu səbəbdən neftin qiymətinin 10% bəndi artması ticarət tərəfdaşlarımızda inflyasiyanı təxminən 0,67 faiz bəndi yüksəldir. Bu halda nominal effektiv məzənnə inflyasiya təzyiqinin əhəmiyyətli hissəsini cilovlayır.

Üçüncü kanal isə strateji aktivlərin dəyərinin dəyişməsinə bağlıdır. Üç kanalın təsirini ümumiləşdirsək, təsirin müsbət olduğu aydın görünür.

Pul siyasəti çərçivəsi üç əsas sütuna əsaslanır.

Məzənnə sabitliyi əsas nominal lövbər rolunu oynayır. Məzənnənin dominant transmissiya kanalı olduğu şəraitdə sabit məzənnə idxal inflyasiyasının əhəmiyyətli hissəsini neytrallaşdırır. Bu şəraitdə inflyasiya gözləntiləri isə $4 \pm 2\%$ bəndi diapazonu daxilində qalır. İkincisi, daimi imkan alətləri ilə birlikdə faiz dəhlizi pul siyasəti qərarlarının proqnozlaşdırıla bilən şəkildə ötürülməsini təmin edir. Üçüncü sütun bufer ehtiyatdır; bu il strateji valyuta ehtiyatımız 700 milyon ABŞ dollarını artaraq iyunun sonuna 85,8 milyard ABŞ dollarına çatıb. Bu məbləğ ÜDM-in 125%-dən çoxdur və geniş pul kütləsinin təxminən 400%-ni əhatə edir.

GF: Çərçivənin modernizasiyası yolunda prioritetləriniz nədən ibarətdir?

Taleh Kazimov: Məqsədimiz dəyişməz olaraq qalır: qiymət sabitliyi. Baza proqnozlarımıza əsasən, inflyasiya 2026-cı ilin sonuna 6,1%, 2027-ci ilin sonuna isə 5,8% təşkil edəcəkdir. Inflyasiya ortamüddətli dövrdə hədəf diapazonu daxilində gözlənilsə də, təklif amilləri ilə bağlı inflyasiyanın artması riskləri mövcuddur. Prioritet hədəfi dəyişdirmək deyil, məzənnə sabitliyini əsas nominal lövbər kimi qorumaqla faiz dərəcələrinin ötürücülüynü gücləndirmək və dərinləşdirmək, eyni zamanda daxili inflyasiya baxımından banklararası faiz dərəcələrini əlavə lövbər kimi istifadə etməkdir.

2022-ci ilin sentyabr ayından etibarən sıfırdan aktiv banklararası pul bazarını formalaşdırmışıq. Banklararası təminatlı pul bazarında istinad faiz dərəcəsi olan AZIR bir

ildən artıqdır ki, ikinci dərəcəli əməliyyat hədəfi rolunu oynayır. AZIR ilə uçot dərəcəsi arasındakı spread azalıb. Ötən il Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankının birbaşa AZIR-ə istinad edilən dəyişən faizli istiqrazlar buraxması bu göstəricinin etibarlılığına verilən daha güclü dəstəkdir.

Üç əsas prioritetimiz var: faiz dərəcələrinin bazar faizlərinə ötürücülüynü gücləndirmək; AZIR-ə istinad edən maliyyə alətlərinin çeşidinin genişləndirilməsi, o cümlədən gəlirlilik əyrisinin formalaşdırılması vasitəsilə kapital və pul bazarlarını dərinləşdirmək; habelə məlumat analitikası və süni intellektdən istifadə etməklə proqnozlaşdırma imkanlarını təkmilləşdirmək. Mən bura çox vaxt lazımi diqqət yetirilməyən dördüncü prioriteti də əlavə edərdim: kommunikasiya. Etibarlılıq mərkəzi bankın ən dəyərli aktividir.

GF: Mərkəzi Bankın modernizasiya planı olan “2024–2026-cı illərdə maliyyə sektorunun inkişaf Strategiyası”nın icrasını necə qiymətləndirərdiniz?

Taleh Kazımov: Strategiyanı maliyyə sektorunun bütün əsas seqmentləri üzrə ölçülə bilən prioritetlər əsasında hazırlamış və illik gedişat hesabatlarını dərc etməyi öhdəməizə götürmüşük. Bu, hədəflərin özü qədər vacibdir, çünki icrası kənardan ölçülüb qiymətləndirilməyən strategiya nəticədə həyata keçirilməsi ən asan olan tədbirlərə yönəlir. Strategiyanın icra səviyyəsi 2024-cü ildə 81,8%, 2025-ci ildə isə 85,6% təşkil edib.

Bu nailiyyətlərin arxasında mahiyyət etibarilə mühüm dəyişikliklər dayanır: faiz dərəcəsi kanalı vasitəsilə transmissiyanın təkmilləşdirilməsinə yönəlmiş islahatlar, maliyyə sektorunun sabitliyinin gücləndirilməsi, ödəniş infrastrukturunun modernizasiyası, rəqəmsal maliyyə innovasiyalarının təşviqi və yaşıl taksonomiyanın tətbiqi.

GF: İqtisadiyyatın enerji sektorundan asılılığının azaldılması və şaxələndirilməsi ölkənin əsas prioritetlərindən biri olaraq qalır. Bu proses necə gedir?

Taleh Kazımov: İlk altı ayın göstəriciləri iqtisadiyyatın strukturunu aydın göstərir. Qeyri-neft sektorunun payı təxminən 70%-ə bərabərdir. Bu isə kifayət qədər yüksək göstəricidir. Tikinti sektorunda 13% azalma müşahidə olunsa da, nəqliyyat və logistika sahəsində 8%, informasiya və rabitə sektorunda 7,5%, qeyri-neft sənayesində isə 4,1% artım qeydə alınıb. İstədiyimiz dəyişiklik iqtisadi fəallığın xarici valyuta gəlirləri yaradan ticarət olunan sektorlara yönəlməsidir. Cari ilin ilk altı ayı ərzində qeyri-neft sektoruna investisiyalar 5,5% artıb. Artımın əsas aparıcı qüvvəsi özəl sektor investisiyalarının 20,8% yüksəlməsidir. Bu isə dövlət investisiyalarının 3,8% azalmasını kompensasiya edib.

Pul siyasəti iqtisadiyyatın şaxələndirilməsini dəstəkləyə bilər, lakin bu prosesi təmin edə bilməz. Biz bunun üçün zəruri şərait yarada bilərik: qiymət sabitliyi, məzənnə sabitliyi, sağlam bank sistemi və uzunmüddətli yığımları məhsuldar investisiyalara yönəldə bilən maliyyə bazarı. 2027-2030-cu illərin iqtisadi gündəliyindəki struktur islahatlar

şaxələndirmənin miqyasını və sürətini müəyyən edəcəkdir. Bizim bu prosesə töhfəmiz makroiqtisadi və maliyyə sabitliyini təmin etməkdir.